

**SEMINARSKA NALOGA PRI
ZGODOVINI**

**JANEZ
VAJKARD
VALVASOR**

ŠOLSKO LETO: 2003/2004

PREDMET: ZGODOVINA

ŽIVLJENJEPIS

Janez Vajkard Valvasor se je rodil konec maja leta 1641 v Ljubljani v plemiški družini, ki je izvirala iz Italije. Njegov oče je bil Jernej, mama pa Ana Marija. Šolal se je pri jezuitih v Ljubljani, potem pa se je odločil, da si bo znanje raje kot doma nabiral na popotovanjih po tujih deželah. Izuriti se je želel v vojaških veščinah in v uglajenem vedenju. V tujini je prebil lepo število let in pot ga je zanesla v mnoge evropske dežele, celo v S Afriko.

Bil je dvakrat poročen, prvič se je poročil leta 1672 ko se je vrnil iz potovanj. Poročil se je z Ano Rosino Graffenweger z gradu Slatna pri Litiji. Z njo je živel na gradu Bognšperku, do leta 1687, ko je umrla. Imela sta devet otrok.

Drugič se je poročil z baronico Ano Maksimiliano Zetschker z Vrhovega pod Gorjanci. Rodila sta se jima dva otroka.

Na Bognšperku je leta 1678 odprl prvo bakroreznico v kateri je izdeloval: krajepisne slike; dela verske in poučno leposlovne narave. V zamisli je imel tudi zemljepisne, zgodovinske in naravoslovne izdaje, vendar jih ni mogel izpeljati, ker se je popolnoma posvetil pripravi Slave vojvodine Kranjske. Bakroreznico je odprl zato, ker je Kranjsko sprva želel opisati bolj na slikovni kot pisni način. Ker pa je hotel za vsak kraj v Kranjski pripraviti bakrorez je prerisal vsa mesta, samostane in gradove. Poleg tega pa je deželo povsod izmeril z zvezdomerom, ker je hotel izdelati veliko zemljepisno karto, vendar mu je tudi zanjo na koncu zmanjkalo časa in sredstev. Ker pa je ugotovil, da Kranjska ni še nikjer tako dobro opisana se je odločil, da bo Kranjsko tudi sam raziskal. Potoval je križem po deželi, spraševal, zapisoval, risal, meril, se vzpenjal na gore in spuščal v jame. Da bi pa zmozel ostalo delo je na Bognšperk povabil bakrorezce, risarje, pesnike, domačine. Na gradu jih je na svoje stroške vzdrževal vse do izida Slave vojvodine Kranjske. Izšla je v Nemškem jeziku, da bi bila razumljiva širšemu krogu bralcev. Knjiga je nastala v štirih debelih zvezkih, razdeljenih v skupino 15 knjig z več kot 500 slikami.

V Slavi vojvodine Kranjske pa je podrobno raziskal in tudi opisal presihajoče Cerknjsko jezero. Zaradi zelo prepričljive razlage, ki jih je podal o jezeru so ga sprejeli za člana angleške Kraljevske družbe.

Kar pa je z Slavo vojvodine Kranjske porabil vse svoje premoženje je moral leta 1689 prodati Bognšperk in hišo v Ljubljani. Kupil je hišo v Krškem, ter se z ženo in družino preselil tja. Vendar je nekaj let za tem pri starosti 52 let, leta 1693 umrl.

VALVASORJEVA DELA:

- **Pasijonska knjižica** (vsebuje 17 bakrorezov s prizori iz Kristusovega življenja)
- **Topografija sodobne vojvodine Kranjske** (vsebuje 319 bakrorezov mest, trgov, samostanov in gradov)
- **Topografija lamberskih gradov** (natis 28 podob lamberskih gradov iz Topografije sodobne vojvodine Kranjske)
- **Ovidove Metamorfoze** (prizore ilustrira 96 bakrorezov)
- **Topografije sodobne nadvojvodine Kranjske** (223 bakrorezov koroških mest, samostanov in gradov)
- **Topografija salzburške Koroške** (predstavlja izbor 26 bakrorezov posesti salzburške nadškofije)
- **Prizorišče smrti v treh delih** (zadnje med umetnostnimi deli J.V.V, prikazuje mrtvaški ples, vrste smrti in muke pogubljenih)
- **Popolna topografija stare in sodobne nadvojvodine Koroške** (posvetil jo je koroškim deželnim stanovom)
- **Slava vojvodine Kranjske** (posvetil jo je opisu naravnih pojavov, ljudi, gor, rek, rudnin, živali, jezika, noš... v Kranjski, posebej podrobno pa je opisal Cerknjsko jezero)

NOVE BESEDE

BARON: plemič, za stopnjo nižji od grofa

TOPOGRAFIJA: opisovanje značilnosti zemeljskega površja

VOJVODINA: dežela (ali samostojna država), ki ji vlada vojvoda

ZANIMIVOSTI

V svojih 52-ih letih življenja je bil samo na potovanjih po tujem 14 let.

LITERATURA

- Vzpon meščanstva, Maja Žvanut in Peter Vodopivec, založba MODRIJAN, Ljubljana 2000 - učbenik za 8.razred/ 9 osnovne šole
- Vzpon meščanstva, Maja Žvanut in Peter Vodopivec, založba M&N, Ljubljana 1995 – učbenik za 7. razred osnovne šole
- Valvasor in Slovenci danes, Ivan Godec, založba DZS, Ljubljana 1996
- Janez Vajkard Valvasor, Dr. Branko Reisp, založba: MK, Ljubljana 1983, zbirka: Obrazi